

Analistul Matei Paun: Banca Nationala a gresit cand a permis explozia creditarii in Romania

[Sorin Paslaru](#) 20.02.2009

Articolele din presa financiara internationala din ultima perioada despre problema expunerii bancilor europene pe Europa Centrala si de Est vin ca urmare a esecului ministrului de finante al Austriei de a capata un sprijin explicit in cursul vizitei sale in tarile din Est pentru sucursalele bancilor austriece, afirma analistul economic Matei Paun. Financial Times si Wall Street Journal au publicat zilele trecute articole de prima pagina despre riscul bancilor europene in Europa de Est.

Ministrul finantelor din Austria a venit cu doua propuneri - statele din Est sa faca programe de interventie in sucursalele bancilor straine la fel cum s-a intamplat in vestul Europei si sa faca lobby la Bruxelles si celelalte capitale europene pentru ca Europa de Est sa primeasca ajutor financiar international.

Ar fi fost inasa dispusi austriecii sa cedeze actiuni ale bancilor in schimbul acestui ajutor de la statul roman sau de cel bulgar, de exemplu? "Nu cred ca erau dispusi. Insa daca statul roman s-ar hotari sa intervina, vor trebui conditii clare si eventual chiar posibilitatea de a participa la capital."

Dar de ce exista aceasta teama a austriecilor? Se tem de o rata mare de defaulturi la bancile lor locale?

"Este o nevoie foarte mare de bani pe piata. Sunt firme care, de exemplu, trebuie sa-si reinnoiasca saptamana viitoare un credit pe termen scurt de 5 milioane de euro si banca nu o mai face in mod automat. Banca cere banii inapoi, firma nu are de unde sa ii dea, iar banca nici nu vrea sa execute garantiile, pentru ca stie ca nu au valoare", afirma Paun.

Matei Paun este managing partner la BAC Investment, o companie de consultanta in fuziuni si achizitii care face si consiliere pentru finantare. BAC Investment are operatiuni in mai multe tari din Europa Centrala si de Est. El afirma ca stie exemple de companii ale caror linii de credit au expirat si nu au primit refinantare. Bancile si companiile sunt acum in expectativa - nu stiu ce se intampla si asteapta.

"Asa cum exista santiere de blocuri de locuinte in Bucuresti care s-au oprit din lipsa de finantare, probabil ca vor exista si companii care isi vor reduce sau opri activitatea pentru ca nu au putut sa-si refinanteze imprumuturile. Daca bancile nu vor porni iarasi finantarea, situatia se va deteriora rapid, iar in toamna vom avea zile negre."

Paun afirma ca acum starea economiei este mai proasta fata de acum trei luni si ca peste inca trei luni va fi si mai proasta. "Este absolut clar ca bancile au probleme serioase. Bancile vor ajunge practic la mana BNR, pentru ca vor fi nevoite sa incalce normele de provizionare."

In situatia cand un debitor intarzie plata ratelor la credite, bancile trebuie sa provizioneze, adica sa puna deoparte in rezerve sume corelate cu perioada de intarziere a rambursarii creditelor. De aceea, bancile vor fi nevoite sa aduca tot mai mult capital de la actionarii lor, iar cum cea mai mare parte din capitalul bancilor este in mainile bancilor austriece, care au fost ajutate de statul austriac, ar insemna ca statul austriac sa ajute in felul acesta sucursalele bancilor austriece din Romania, Ungaria sau Bulgaria. Aici este de fapt si cheia vizitei ministrului austriac de finante.

Austriecii spun: de ce sa contribuie contribuabilul austriac pentru mentinerea in viata a companiilor romanesti? Romanii, pe de alta parte, pun problema: asa cum ati repatriat profiturile, trebuie sa va asumati si pierderile si sa veniti cu capital la sucursalele bancare de aici daca este nevoie.

Insa chiar daca bancile austriece din Romania ar primi ajutor de la statul roman, intr-o forma sau alta, ce garantii sunt ca acesti bani vor merge in creditare? Aceasta situatie este de fapt foarte discutata inclusiv in Statele Unite si Europa de Vest, unde bancile au preferat sa plaseze banii injectati de stat inapoi la bancile centrale sau in titluri de stat, pentru ca nu vor sa-si mai asume riscuri. "Intr-adevar, este o dilema majora. Dar aici mai este o problema care deocamdata este trecuta cu vederea - unele companii vor refuza pur si simplu sa mai ia credite, isi vor ajusta costurile si vor trai doar din ceea ce incaseaza, fara sa mai faca investitii."

Dar de ce a aparut dintr-o data aceasta situatie, de ce are o atat de mare influenta asupra economiei datorita pe termen scurt? De ce au companiile si bancile romanesti o datorie externa pe termen scurt atat de mare?

"Romania nu a avut un sistem de finantare pe termen lung. Statul nu a fost interesat de emisiuni constante de titluri pe termen lung, sa creeze o piata pentru acestea, asa ca totul este

comprimat la refinantari pe termene foarte scurte, de 1-2 ani", explica Paun. El afirma ca exista posibilitatea ca jumatate din datoria pe termen scurt (de sub un an) de 24 miliarde de euro sa nu poata fi rescadentata.

Paun crede ca va avea loc o reajustare destul de dureroasa a consumului. "Va fi foarte greu sa cheltuim mai putin decat eram obisnuiti. Adica daca eram obisnuiti sa cheltuim 100 de euro pe zi, va fi foarte greu sa reducem la 75 de euro, de exemplu. Iar aceasta ajustare va avea loc la toate nivelurile. E mult mai dificil ca in loc de 100 de lei sa cheltui 50 de lei. Nimeni nu vrea sa o faca si o va face cand nu va mai avea incotro."

Analistul crede ca situatia de acum a tarilor din Europa de Est, indatorate puternic in valuta, este comparabila cu cea a tarilor asiatice din anii '97-'98, cand au avut loc devalorizari puternice ale monedelor din Coreea de Sud, Thailanda si Indonezia. "Lectia lor ne arata ca nu ne vom reveni decat peste cativa ani." El afirma ca tarile din Est sunt acum incadrate in trei categorii - pe de o parte Ungaria si tarile baltice, care au administrat problema incheind un acord cu UE si FMI, care sunt relativ stabile, pe de alta parte Ucraina care este in dezintegrare si in o a treia categorie Romania, care este undeva la mijloc, unde mult timp posibilitatea unui credit crunch (criza a finantarii) a fost negata, dar deja se schimba acum discursul.

Dar de ce sunt afectate mai mult tarile din Europa de Est decat cele din Occident? "Noi suntem mai saraci, nu avem rezerve. Occidentul are economii mature, reziliente. Cateva procente de scadere acolo sunt egale la noi cu 10-20% minus la PIB."

A gresit Romania in acesti ani daca a incercat sa creasca atat timp cat finantarea a fost ieftina? "Am gresit pentru ca trebuia sa ne gandim cat de sustenabila era aceasta crestere. Am jucat la cazino, ne-a iesit prima mana si ne-am aruncat."

Dar datoria publica, a statului roman, nu a crescut, ci cea privata a explodat. "Da, admite Paun, insa problema este ca n-am investit in aceasta perioada de crestere economica. Polonia si Ungaria au o datorie publica externa mai mare, dar au infrastructura, scoli, sosele, spitale, trenuri."

Cine este vinovat? "Cred ca Banca Nationala poarta o parte din vina, pentru ca a permis cresterea accentuata a creditarii, mai ales in valuta. Ei spun acum ca au incercat sa o franeze, dar nu este suficient sa incerci. Acest deficit de cont curent urias, de 12-14% din PIB, este datorat excesului de consum. Si daca acest deficit exista, exista pentru ca s-a creat pe spatele unei finantari foarte relaxate. Daca BNR nu ar fi permis aceasta explozie a creditarii, acum nu am mai fi avut 24 mld. euro datorie de refinantat pe termen scurt".

Dar BNR afirma ca a trebuit sa derestricioneze creditarea pentru a aplica normele Uniunii Europene, dupa ce Romania a aderat la 1 ianuarie 2007 "Atunci cum se explica ca abia in august anul trecut, cand oricum incepeau sa se simta efectele crizei, au aplicat restrictii creditarii? Nu am mai fi avut o crestere de 8% pe an, este adevarat, am fi avut una de 5%, dar ar fi fost sustenabila daca BNR ar fi supravegheat si administrat mult mai strans cresterea creditarii", a spus Paun.

Dar tocmai ca urmare a acestei cresteri a consumului pe baza creditarii a reusit Matei Paun, in calitate de consultant, sa vanda una din cele mai mari firme de leasing din tara, Romstal Leasing, cu 70 mil. euro catre belgienii de la KBC. KBC este acum printre bancile europene citate ca expuse pe Europa de Est, alaturi de Erste, Raiffeisen, Unicredit sau Societe Generale. "Este adevarat, tranzactia nu ar mai fi fost de 70 de milioane de euro, dar ar fi fost de 50 de milioane de euro. Excesul de creditare a daunat pietei. Acum nu am mai fi fost in fata scaderilor care vor urma."